

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 20 października 2020 r.

BADK.DPK.133.136.2020 MKo

P10-85/20	Data wpływu petycji 31 lipca 2020 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 20 października 2020 r.

KODEKS KARNY WYKONAWCZY

TEMAT

**REALIZACJA PRAWA TYMCZASOWO ARESZTOWANEGO
DO POROZUMIEWANIA SIĘ Z OBROŃCĄ**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja zbiorowa.

Naczelna Rada Adwokacka.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany art. 217c ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy, w celu zapewnienia osobie tymczasowo aresztowanej pełnej realizacji prawa do obrony, w tym zniesienie barier o charakterze techniczno-organizacyjnym, w aspekcie realizacji prawa do porozumiewania się z obrońcą za pośrednictwem aparatu telefonicznego.

UZASADNIENIE WNOSZĄCYCH PETYCJE:

Autorzy petycji podkreślają, że obecne brzmienie art. 217c § 1 i 2 Kodeksu karnego wykonawczego ogranicza prawo osoby tymczasowo aresztowanej do korzystania z aparatu telefonicznego dzięki, któremu może porozumiewać się z obrońcą, co w konsekwencji może prowadzić do naruszenia prawa do obrony.

Zgodnie z obecnym brzmieniem tego przepisu realizacja prawa wymaga, aby organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, wydał zarządzenie o wyrażeniu zgody na korzystanie z aparatu telefonicznego. W uzasadnieniu petycji podnosi się, że w praktyce odbywa się to w ten sposób, że po zastosowaniu tymczasowego aresztowania, obrońca występuje do organu procesowego, z wnioskiem o wydanie zarządzenia o wyrażeniu zgody na korzystanie z aparatu telefonicznego przez tymczasowo aresztowanego w celu umożliwienia aresztowanemu utrzymywania kontaktu telefonicznego z obrońcą.

Następnie wniosek ten podlega rozpoznaniu przez organ do dyspozycji, którego tymczasowo aresztowany pozostaje. Jak podniesiono w petycji czas konieczny na podjęcie czynności techniczno-organizacyjnych związanych ze złożeniem, rejestracją, rozpoznaniem wniosku, a także fizycznym wydaniem zarządzenia i zgłoszeniem się z tym zarządzeniem do aresztu śledczego, ogranicza konstytucyjno-konwencyjne prawo tymczasowo aresztowanego do kontaktu telefonicznego z obrońcą, odsuwa też jego realizację w czasie.

W petycji podkreślono, że realizacja tego prawa doznaje także uszczerbku w sytuacji, gdy dochodzi np. do zmian sygnatury akt sprawy, zmiany jednostki prokuratury prowadzącej postępowanie lub sądu rozpoznającego sprawę, względnie zmiany jednostki penitencjarnej, w której wykonywane jest tymczasowe aresztowanie. Nadto wyjaśniają, że w opisanych sytuacjach wymagane jest uzyskanie przez tymczasowo aresztowanego za każdym razem nowego zarządzenia o zgodzie na kontakt telefoniczny z obrońcą, gdyż administracja aresztów śledczych wymaga każdorazowo nowego zarządzenia.

W celu poprawy realizacji prawa aresztowanego do kontaktu z obrońcą, uproszczenia czynności techniczno-organizacyjnych organu procesowego, odciążenia organu procesowego w wykonywaniu czynności organizacyjnych wnoszą o dodanie do art. 217 k.k.w. nowego § 2a o następującym brzmieniu:

„Jeżeli tymczasowo aresztowany ma ustanowionego obrońcę, organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje na wniosek obrońcy, przesyła niezwłocznie do dyrektora aresztu śledczego, w którym przebywa tymczasowo aresztowany, zarządzenie o bezterminowej zgodzie na korzystanie przez tego tymczasowo aresztowanego z aparatu telefonicznego w celu utrzymywania kontaktu z ustanowionym w sprawie obrońcą. Zgoda jest skuteczna do czasu prawomocnego zakończenia postępowania, także w przypadku zmiany w toku postępowania organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje lub jednostki penitencjarnej, w której wykonywane jest tymczasowe aresztowanie. Z chwilą zawiadomienia organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, o ustaniu stosunku obrończego, organ z urzędu wydaje zarządzenie o uchyleniu zarządzenia, o którym mowa w zdaniu pierwszym i przesyła je niezwłocznie do dyrektora aresztu śledczego, w którym przebywa tymczasowo aresztowany.”

STAN PRAWNY:

Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) w art. 42 ust. 2 stanowi, że każdy przeciwko komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Może on w szczególności wybrać obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie korzystać z obrony z urzędu.

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 14 grudnia 2007 r. (Dz. U. UE. C. z 2007 r. 303.1) w art. 48 precyzuje, że każdego oskarżonego uważa się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie stwierdzona zgodnie z prawem oraz każdemu gwarantuje się poszanowanie do obrony.

Ponadto prawo tymczasowo aresztowanego do porozumiewania się z obrońcą jako element prawa do obrony wynika z: art. 6 ust 3 lit. b i c **Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności** z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284 ze zm.), art. 14 ust 3 lit. b i d **Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych** z 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167) oraz z treści 18 zasady Zbioru zasad mających na celu ochronę wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie aresztowania bądź uwięzienia – **rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 43/173** z dnia 9 grudnia 1988 r.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 523 ze zm.) w art. 207 stanowi, że wykonanie tymczasowego aresztowania służy realizacji celów, dla których ten środek zastosowano, a w szczególności zabezpieczeniu prawidłowego toku postępowania karnego.

Zgodnie z art. 207a, sposób wykonywania tymczasowego aresztowania nie może naruszać uprawnień procesowych tymczasowo aresztowanego.

Tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą, pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem, podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Jeżeli organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, zastrzeże przy widzeniu obecność swoją lub osoby upoważnionej - widzenie odbywa się w sposób wskazany przez ten organ (art. 215 § 1).

Tymczasowo aresztowany może korzystać z aparatu telefonicznego na zasadach określonych w regulaminie organizacyjno-porządkowym wykonywania tymczasowego aresztowania, za zgodą organu, do którego dyspozycji pozostaje (art. 217c § 1 pkt 1 k.k.w.).

Odmowa udzielenia zgody na korzystanie przez tymczasowo aresztowanego z aparatu telefonicznego jest dopuszczalna wyłącznie w ściśle, enumeratywnie określonych sytuacjach (art. 217c § 2 pkt 1 i 2), a mianowicie gdy zachodzi uzasadniona obawa, że porozumiewanie się za pośrednictwem aparatu telefonicznego zostanie wykorzystane:

- w celu bezprawnego utrudniania postępowania karnego;
- do popełnienia przestępstwa, w szczególności podżegania do przestępstwa.

INFORMACJE DODATKOWE:

Od 1 lipca 2015 r. art. 217c Kodeksu karnego wykonawczego uległ istotnej zmianie. W dotychczasowym jego brzmieniu istniał zakaz korzystania przez tymczasowo aresztowanego z aparatu telefonicznego oraz innych środków łączności przewodowej i bezprzewodowej. Wraz z nowelizacją z 2015 r. tymczasowo aresztowany uzyskał pewne uprawnienia w tym zakresie, z tym że zostały one ograniczone i skonkretyzowane.

W aktualnym stanie prawnym tymczasowo aresztowany nie może korzystać z innych – poza aparatem telefonicznym – środków łączności przewodowej i bezprzewodowej. Natomiast o korzystaniu z aparatu telefonicznego decyduje organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

Przywołana zmiana jest wynikiem realizacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 listopada 2014 r., sygn. akt K 54/13, w którym orzeczono niezgodność art. 217c Kodeksu karnego wykonawczego – w zakresie, w jakim bezwzględnie zakazuje korzystania z aparatu telefonicznego przez tymczasowo aresztowanego w celu porozumiewania się z obrońcą – z art. 42 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.¹

OPRACOWAŁ

Maciej Kowalski

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz

¹ K. Postulski, Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, Opublikowano: WKP, 2017.